

Beli Krajnci unikraj Kerke in Save od Kostanjevice do Jesenic.

(Na dalje.)

Cerkve so sploh revne in majhne, samo v Čatežu ni davno, kar je zidana. Pri s. križu farna cerkva, bivša negdaj podružnica, je tako nizka in majhniga prostora, da bi se skoraj lahko od veliciga oltarja na cerkveni prag skočiti zamoglo. Kako nasprot je viditi burjo s snegom véjati in revno oblečene ljudi okoli cerkvice na snegu stati, in sicer večidel v samih srajcah, samo na ramah kaki suknjen zabunec. Temu so pripisati mnogi nezgodni porodi, ki jih je toliko po zimi v ti fari, ker žena s svojim bremenam čez takó stérme gerde pota se komaj doli primartra, večidel zamudi in zvunej obstane na burji, dokler pridiga in s. maša terpi. Torej je prav pametno rekel nekdo izmed uradnikov, ki so zavoljo zidanja šole na ogled prišli, ko se je na cerkvico ozrl: cerkva, cerkva, je tu zdej nar bolj potrebna! Res je, da cerkva obderži, in bo obderžala vselej predstvo pred šolo, in da lahko živimo v miru eden poleg družiga, ako smo pridni in pobožni; ne pa, če smo še tako učeni, brez pobožnosti, kar je osemnajsti vek v djanju bistro pokazal: pa vender, kjer je kolikanj mogoče, naj stoji vselej šola poleg cerkve, tode pametno osnovana. Kjer koli morajo otroci, kateri šolo obiskujejo, učitelja v dnarjih plačati je za šole slabo; ta naredba se neopira na pravo poznanje kmeta, ki se mu terda večkrat za sol godí. Tega se starši bojé, in ne dajo svojih otrok v šolo. De samo en izgled navodim: V Šemiču ima fara čez 4000 duš, pa vender ni v letu 1839 več ko 30 otrok v vsakdanjo šolo hodilo. Kje je bil vzrok? kjer so otroci vsaki mesec učitelju po deset krajcerjev dajati morali.

Ti Krajnci, od svoje bele oprave (obleke) beli Krajnci imenovani, govorijo hrovaško narečje; meni se zdi, da imajo v svojim izgovarjanju veliko enakosti s Primorci, kateri okoli Bakra stanujejo, na priliko: vina dobroga, ča bi rekâl, sritja (sreča) ti záspala. Desiravno na gerdih hribih prebivajo, vender tako gladko in lepo govoré, da se človek zadosti čuditi ne more. Pregovori se pri njih prav lepi slišijo; iz med mnogih samo nekatere tu povém: milo gre za dragem, to je: roka rokó vmiva; — ne tresi hruške, ki sama rada pade; — ako obješ ptujo koščico, priveži svojo kokoš za nozico; — lep glas je več ko srebern pas; — mileno jagnje dve matere sasni; — krotkih ovac gre dosti na eno pojato (hlev).

V rodovini imajo natanjko za vsako osebo posebno ime, kakor so ga Latinci imeli. Oča in mati pravita sinovi ženi — snaha —, hčernimu možu zet; — mož imenuje ženino rodbino: očeta — tast —, mater — punica —, brata — šurjak —, sestro — svast —; žena zove možovo rodbino: očeta — svekár —, mater — svekèrva —, brata — déver —, sestro — zava —; možje, ki imajo sestre za žene, se imenujejo med sabo: pašanac, ali pašnog; žene ktere imajo brate za možje, pravijo ena drugi: jetérva —; brat in sestra pravita sestrinimu možu — svak; bratovi ženi — nevesta —; bratovim otrokam — sinovac, sinovica ali bratič, bratana —; sestrinim pa — sestrič, sestrična. Druge imena imajo kakor drugi črni Krajnci. Ravno takó so tudi s besedami v kletvah bogati: vrag ti put pretekâl, zdravje ti záspalo, uima te

vzela, kuga te vgnjela, naglica te zadela, s. Petka te poterla, Bog te ubil, i. t. d. (Konec sledí.)

KRAJOPISJE.

Stari Teržič.

Zavoljo svoje obètnosti imenitni kraj krajnske dežele, Teržič namreč, ní vselej stal na zdajnjim mestu, ampak bliže Ljubêlja, dobro uro preč. Takó stari ljudje od tamkej še zmirej vedó povedati, in ne bo napak, to pripoved tukej več na znanje dati.

Je, kjer se gré od zdajnega Teržiča proti Ljubêlju, na desno stran od ceste pod Košuto (to je pod hribam téga iména) dolina, od spredej z razvalinami kamnja zapèrta, ki se proti Koroškemu, od Ljubêlja nekoliko v stran, vleče; na Benedkovi zemlji ji pravijo. Tukej — takó je od nekdej beséda — je stal stari Teržič pred več sto letmi, kadar je na mestu zdajnjiga še malo hiš bilo in neke fužine, in cerkva s. Marije Magdaléne. Velika nesreča pa je tisti stari terg pokončala; odtergal se je namreč velik kos od hriba (od Košute) in je posul kraj, ki je spódej bil. — Velik drakon (lintvern), pravijo, je čez hrib derl, pod kteriga nogami so se goré drobile. — In na ta posip je povodinj peršlâ, in popolnoma vse zakrila. Ljudje pa tega terga, ki so ob času še opomnjeni bili, kakšna nesreča jim žuga, so popréd odbežali, in takó se otéli; nekoliko jih pa je šlo čez Ljubêlj na Koroško, kjer so še zdajnji Borovljáni, ki veliko strélniga oróžja izdelujejo, njih nasledniki; nekoliko pa jih je nižej šlo in novi Teržič postavilo, kjer še od nekaj hišnih imén vedo povedati, da so še iz stariga Teržiča, kakor Venedki, Poljáki, i. t. d.

Od uniga posipa pa, razun te pripovedi starih ljudi, še nekaj govore razvaline kamnja na tistem mestu, in plaz na strani Košute, kjer se še zdaj od dalječ pozná, da je enkrat se moglo veliko od hriba preč odvaliti. Kdaj se je pa ta posip zgodil, ni lahko razločiti; písanja taciga ni najti; tudi Valvazor, ki je več starih zgodeb zapisal, nič ne pové od tega. Znalo bi se pa vunder toliko soditi, da je to pred kakimi pet sto letmi móгло biti, ker poznéji, v letu 1399 se bere, da je Vilhelm I. nadvojvoda avstrijski, Teržič zamenil za Dobrniško faro od Zatiškiga samostana (kloštra).

P. H.

Novi česki kolovrati naprodaj.

Mislil sim, da vpeljanje českých kolovratov le njih nezmerna cena zavira. Nagovarjal sim umetne mizarje, katerih per nas obilno imamo, da bi se tega dela kdo lotil, in pa poprejšno ceno zmanjšal. Zadel sim jo. Začel je Anton Benko, mizar v Begnah na Gorenském, da zares dobre kolovrate delati.

V saboto 18. Prosenca je pernesel perviga pokazat in poskusit. Takó lično in dobro ga je izdelal, da se podoba in dobrota od mojiga clo nič ne zloči. De je pa le prevelika dragina to dobro reč med nami zavirala, se vidi iz tega, da je prvi Benkovi kolovrat že prodan, drugi obljubljen, in veliko jih je, ki so se oglasili, da hočejo take kolovrate koj imeti. Prodajal jih bo Anton Benko v Begnah po 2 goldinarja in pol. Zdaj, kdor hoče imeti namesto debele preje tajnko, namesto slabe močno, namesto gerde lepo, naj ta kolovrat